

Samtalsmaterial – vigsel

Inledning & utgångspunkter

Vilka kan gifta sig i kyrkan? Svaren blir olika, beroende på vem man frågar. Om vi börjar från början: Vi vet att människor kan bli kära i och attraherade av varandra, och att älskande bildar par. Det gäller människor oavsett könsidentitet, och för en del av oss handlar det om känslor för och relation med någon av samma kön. Kärleksrelationer kan vara bra, svåra, livgivande och komplicerade, oavsett om de som lever med varandra har samma eller olika kön. Som kyrka får vi finnas med i människors kärlek och glädje, och be för dem i vigselakten.

Sedan drar kristna olika slutsatser utifrån kunskap och tro. I Romarbrevet beskriver Paulus att det inom församlingen ryms olika förhållningssätt, i olika frågor. Han manar: Döm inte varandra, ta hänsyn till de svaga, bygg upp gemenskapen, och sammanfattar: "Godta därför varandra, så som Kristus har godtagit er till Guds ära." (Rom 15:7).

Kristna i vår tid har olika syn på äktenskapets funktion och innebörd, och på vilka som kan ingå det – påven i Romersk-katolska kyrkan och Svenska kyrkans ärkebiskop har olika hållning, de ortodoxa kyrkornas syn på äktenskapet är annorlunda än den lutherska. Detta ser vi också genom historien. Idéerna om äktenskapet – liksom exempelvis om vem som kan ordinerats till tjänst eller bör tala offentligt – har varierat och förändrats och fortsätter att variera, utifrån olika bibelsyn, kulturell bakgrund, teologi och historia.

Få kristna skulle säga att parrelationer och äktenskap är vad den kristna tron i första hand handlar om. Men de pekar in mot en teologiskt och socialt central fråga: Vem och vad ryms i den kristna församlingen? Vilka kärleksrelationer kan välsignas?

I Equmeniakyrkans församlingar hänger möjligheten att vara medlem inte på vilken sexuell läggning man har. Det är inte heller en faktor som avgör om en person kan ordinerats till tjänst i vår kyrka. Men besluten om vilka som kan gifta sig i våra kyrkor tas i Equmeniakyrkan lokalt och i den frågan blir hållningarna därför olika.

Frågan kommer ibland upp utifrån konkreta önskemål – ett par som vill gifta sig – och ibland för att församlingen vill visa var man står.

Oavsett vilken hållning församlingen kommer fram till spelar besluten roll. Både för dem som får eller inte får gifta sig i sin kyrka, och för dem – medlemmar eller inte – som behöver veta var församlingen står, i en fråga som uppfattas signalera något om öppenhet och bibelsyn – ja, om vad församlingen är.

Det finns alltså goda skäl att fundera över dessa frågor, utifrån den lokala situationen men även utifrån Equmeniakyrkans övergripande vision att vara "en kyrka för hela livet, där mötet med Jesus Kristus förvandlar – mig, dig och världen". Vi behöver tala med varandra om detta, i församlingar och Equmeniaföreningar.

Detta är ett av Equmeniakyrkans material för samtal som på något sätt handlar om hbtq-frågor. Just här handlar det specifikt om äktenskapsfrågan. Här ger några utgångspunkter, råd och tips, en modell för hur samtalet kan föras, och ett antal frågeställningar att använda när man talar med varandra. Det finns mycket att hämta också i andra material, till exempel texten "Att föra samtal i församlingen"!

Förberedelser och ansvar för samtalen

Detta material är skrivet för möten mellan människor som möts och talar med varandra. Det är också skrivet utifrån förutsättningen att några eller någon – till exempel en arbetsgrupp, en församlingsstyrelse, en diakon eller pastor – får i uppgift att förbereda och hålla i samtalen, och det vänder sig i första hand till dessa ansvariga. Ibland är det en fördel att ta hjälp av en extern samtalsledare. I "Samtalsledare för församlingar" hittar du tips på goda samtalsledare.

Kom ihåg att vad det handlar om här är församling, äktenskap/vigsel och parrelationer. Utifrån det finns det anledning att tala om många aspekter, men materialet behandlar alltså inte hela det fält som handlar om sexuell läggning och könsidentitet.

Hur samtalar vi?

När samtalet är igång i en församling sker det troligen i olika former och sammanhang. Det är bra! Här skissas en modell för organiserade samtal, som kan vara det som sätter igång och samlar upp det bredare samtalet i församlingen.

I förberedelserna inför processen går det att välja olika vägar. I en församling kan det vara klokt att först föra samtal i en mindre grupp – till exempel styrelsen – och i en annan börjar man med en öppen inbjudan.

Tanken i den modell som här presenteras är att ha några samlingar med olika inriktning, där varje samling är ett steg i en process. Men ni som vill använda materialet avgör själva vad ni tar upp, i vilken ordning, samt vilka frågeställningar som är relevanta och användbara. Behoven

varierar självklart, beroende på vilka ni är och i vilken situation ni för dessa samtal. Använd materialet där det kan göra nytta; i bibelstudie-, RPG- eller ungdomsgrupper, vid en serie församlingskvällar eller i andra former.

Själva samtalet styr man förstås inte helt och hållet, det är både bra och ofrånkomligt. Men för att det ska få goda förutsättningar är det klokt att tänka igenom formerna.

Några tips och råd

- Tänk igenom vilka ni vänder er till och bjud gärna in alla delar av församlingen. Glöm inte Equmeniaföreningen och andra unga!
- Använd gärna möjligheten att föra samtal i grupper som redan finns, men ge också förutsättningar till möten mellan människor som mer sällan möts och samtalar.
- Det kan finnas poänger med stora samlingar, kanske med en inbjuden föreläsare, men för att få samtal på riktigt är det oftast klokt att hålla gruppen som möts ganska liten. 10-15 personer är ofta bra, för att det ska bli enkelt för den som vill att dela med sig av sina erfarenheter.
- Ta lagom med tid på er. 90-120 minuter kan verka långt, men är inte så mycket när samtalet är igång, och med lite mer tid hinner man ännu lite längre.
- Rummet, möbleringen och inramningen spelar roll. Försök att underlätta deltagandet och att människor möts. Till exempel är det ofta klokt att möblera så att man ser varandras ansikten snarare än ryggarna. Gör det enkelt att delta och mötas!
- Vilka som deltar är inte så lätt att styra, men samtalet tjänar förstås på att människor med olika hållning deltar.
- Börja gärna varje samling med en runda där var och en får tala helt ostört några minuter: "Så här tänker jag just nu."
- En vanlig grundregel är att det som sägs stannar i gruppen. Se till att kolla med varandra att ni är överens om att hålla den.
- Ett samtal är ett möte, och kan inte styras för hårt om det ska leva. Men kom ihåg, och påminn varandra om, vad som är det huvudsakliga ämnet, så att ni håller fokus: Det handlar om samkönade äktenskap och församlingen.
- Ett sätt att närma sig frågor som har med teologi att göra kan vara att se fyra ingångar:
 - **Skriften:** Vilka bibeltexter är viktiga i detta sammanhang, vad och var står det skrivet, hur tolkar vi bibelordet – och varför?
 - **Erfarenheten:** Vilka är våra erfarenheter av det vi talar om – i våra egna liv, i kyrka/församling, i samhället?
 - **Traditionen:** Vad säger traditionen om detta, har den alltid sagt samma sak – och vad menar vi med traditionen?

- **Förnuftet:** Om vi hävdar en viss bibeltolkning eller tar ett visst beslut, hur kommer det att påverka människor, församling och samhället omkring?
- Inled och avsluta gärna med en kort bön, om det känns naturligt.
- Det kan vara bra att föra löpande anteckningar, för att underlätta att samla ihop samtalet. Under er sista planerade samling är det bra att försöka summera vad ni kommit fram till, vad det betyder i praktiken och vad ni ska göra nu. Kom ihåg att vad församlingen än väljer att göra blir det i någon mening ett ställningstagande.
- Frågor som berör människors liv och tro behöver hanteras med inkänning – påminn varandra om det, men också om att inte tappa perspektiven, modet och humöret. Kristenheten lever med mycket olika tankar om detta, då kan vi nog prata om det!

Upplägg, samlingar

Den första samlingen: Öppet samtal utifrån vad var och en har med sig, utifrån grundfrågan: "Vad tänker, känner och tror du om detta?"

Den andra samlingen: Samtal med en eller två gäster som kan berätta och bidra med erfarenheter och kunskap, om samkönade relationer, förståelse av sexuella läggningar och frågor som hör ihop med detta.

Den tredje samlingen handlar om hur vi samtalar om detta på ett bra sätt, hur vi kan leva med att tänka och tro olika – gärna med bidrag från någon inbjuden gäst.

Den fjärde samlingen: Samtala utifrån det gruppen hittills varit med om, läst och erfarit. Hur ser ni på frågan om äktenskap, samkönade relationer och församlingen just nu?

Samling 1: Vad har vi med oss in i samtalet?

I denna samling för vi ett öppet samtal utifrån vad var och en har med sig när det gäller frågan om samkönade äktenskap och församlingen. Grundfrågan är: Vad tänker, känner och tror du om detta?

Använd gärna under denna samling de utgångspunkter som finns i inledningen av detta material!

Inled med en runda där var och en får presentera sig och berätta – utan att bli avbruten – om sina tankar kring frågan om vigsel av samkönade par. Kom ihåg att föra samtalet med utgångspunkten att vi är olika och har olika erfarenheter. Utgå från att det bland deltagarna till exempel finns människor som själva är, eller står nära, homosexuella.

Frågeställningar att använda sig av:

- Vilka erfarenheter har du själv av vigsel/äktenskap?
- Vad är kärlek i en parrelation? Kan man mäta valören i kärlek och i så fall: Har den att göra med könen på de inblandade i kärleksrelationen?
- Varför vill människor gifta sig?
- Vad har du för erfarenheter – från vänkretsar, arbete, skola och livet i övrigt – av människor som lever i, eller skulle vilja leva i, samkönade parrelationer?
- Vilka erfarenheter av detta har vi i församlingen och vårt närsamhälle?
- Vilken roll spelar bibeltexterna för vår syn på äktenskapet, vilka bibeltexter är viktiga, och varför just dessa?
- Vad och var står det i bibeln om dessa frågor? Hur tolkar vi det?
- Vad tänker du om att bibelns texter i viss mån rymmer olika syn på vad äktenskapet är/ska vara?
- Innebär de äktenskap som människor idag ingår i våra kyrkor samma sak som de äktenskap som skildras i bibeltexterna? Vad är lika och vad skiljer?
- Vad spelar det för roll att kyrkan har tagit uppdraget att sköta den juridiska vigseln, och vad spelar det för roll att denna form reglerar arv, barnens ställning och annat i familjen?
- Om vi ser på hur vi tänker om kön och om vad som är centralt i en parrelation, vad är då likt och olik mellan gifta par i bibeln och ett par som gifter sig i en av våra församlingar?
- Äktenskapet är en tradition och finns i traditionerna. Men vilka traditioner spelar roll för hur vi ser på det? Är det den långa kyrkohistorien, traditionerna i de samfund som bildade Ekumeniakyrkan, släktens tradition, en kulturell tradition eller andra?
- Har traditionen kring äktenskapet förändrats? I så fall när, hur och varför? Jämför gärna med vad traditioner sagt om förhållandet mellan lekfolk och präster, kvinnor och män, slavar och fria.
- Vad är det, djupast sett, vi erbjuder i vigseln?
- Äktenskapet handlar om två människors kärlek och vilja, men är också en offentlig handling. Ibland talar man om ett kristet äktenskap som en Guds gåva till människor – det är till för fler än de som gifter sig. Spelar det roll för hur vi tänker om samkönade äktenskap?
- Spelar det någon roll för hur vi uppfattar ett äktenskap om man gifter sig borgerligt eller i kyrkan?
- Var har vi fått vår undervisning om relationer om relationer och äktenskap? Har vi någon gång omprövat den, och i så fall hur?
- Sammanfogar Gud människor i äktenskapet? I alla äktenskap? Sker det i så fall vid vigseln, eller någon annan gång?

Samling 2: Vad handlar detta om, egentligen?

I denna samling samtalar vi med en eller två inbjudna gäster, som kan berätta och bidra med erfarenheter och kunskap kring samkönade relationer, förståelsen av sexuella läggningar, könsidentitet och frågor som hör ihop med detta.

Följ upp med ett samtal, som inleds på vanligt sätt: med en runda där var och en får tala fritt, en kort stund, om sina tankar just nu.

Frågeställningar att använda sig av:

- Vad tänker du om vad hetero-, homo- och bisexualitet är? Vad beror en persons sexuella läggning på? Var börjar det?
- Är förälskelse, attraktion och längtan efter detta ett resultat av val och beslut? Vad är din erfarenhet?
- Vad tänker du om sexuell attraktion och förälskelse? Är det i grunden bra känslor?
- Om det är så att sexuell läggning – alltså vad det är för kön på dem som en person kan bli kär i och attraherad av – inte är något individen väljer eller påverkar, vad drar vi för slutsatser av det? Vad betyder det för frågan om vilka som ska kunna gifta sig i församlingen?
- Oavsett vad sexuella läggningar är och beror på, möts i äktenskapsfrågan dels människors längtan efter och vilja att leva i en kärleksrelation, och dels frågan om vem som kan och ska få definiera och avgöra vem en person är. Det blir en maktfråga. Vad tänker du om det?
- Vad har sexualiteten för betydelse för oss människor?
- Vilka konsekvenser kan du se av ett eller annat beslut i denna fråga; för par som skulle vilja gifta sig i församlingen, för deras anhöriga och vänner?
- Vad tänker vi om de bibelställen som faktiskt talar om, och avvisar, sexuella relationer mellan personer av samma kön?
- Vad tänker vi om de bibeltexter som på liknande sätt drar gränser som handlar om kön, och avvisar exempelvis offentligt tal av kvinnor, långhåriga frisyrer på män och kort hår för kvinnor?
- Är frågan om homosexualitet och kristen tro en etisk fråga, en fråga om läran eller en trosfråga?
- Vad finns det för andra bibelsammanhang som kan hjälpa oss med tolkningen?
- Vilken konsekvens får våra bibeltolkningar för hur vår kristna tro praktiseras?
- Vilket ansvar har vi för våra bibeltolkningar?

I "Samtalsledare för församlingar" hittar du förslag på personer med olika kompetens och inriktning som församlingen kan bjuda in.

Samling 3: Hur pratar och lever vi med varandra?

Denna gång är huvudfrågan hur vi samtalar om det vi nu vet på ett bra sätt, hur vi i församlingen kan leva med att tänka och tro olika.

Även detta samtal kan tjäna på att föras med en inbjuden gäst, som har kunskaper om just hur vi möts när vi tänker olika.

Inled med en runda, där var och en får (men inte måste) säga något om sina tankar, nu, om vigsel av samkönade par.

Frågeställningar att använda sig av:

- Kan vi vara överens om att inte underkänna någons kristna tro på grund av vad denne kommer fram till i detta?
- Vad finns det för andra saker som vi har olika syn på? Vad är svåra skillnader och vad är mindre viktigt? Varför?
- I Equmeniakyrkan lever vi sida vid sida med olika dopsyn. Finns något i hanteringen av den frågan som kan tillämpas när det gäller samkönade äktenskap?
- Det tog tid innan kvinnor kunde ordineras i Equmeniakyrkans grundarsamfund. Även synen på skilsmässa och omgifte har förändrats. Vilka likheter och skillnader, om några, ser du mellan dessa processer och denna fråga?
- Kan olika hållningar i äktenskapsfrågan rymmas sida vid sida i församlingen?
- Equmeniakyrkans handbok ger ett tydligt utrymme för att viga samkönade par. Vad spelar det för roll för vår församling?
- Var går gränsen för vilka hållningar som går att respektera?
- Om det är rimligt att leva tillsammans med olika hållningar, vad innebär det när det gäller den konkreta frågan om vilka som kan gifta sig i församlingen?
- Hur viktigt är denna fråga? Vilka konsekvenser för församlingssamfundet tycker vi oss kunna se av olika sorters beslut?
- Hur viktigt är äktenskapet överhuvudtaget?
- När församlingen tar beslut om att viga eller inte viga: För vems/vilkas skull tar vi i första hand det beslutet, tänker du?
- Äktenskapet är i de protestantiska traditionerna inget sakrament. Vilken betydelse tänker du att äktenskapet har i den kristna tron?
- Vad är äktenskapet till för? Legitimerar det en relation, är det en hyllning till och bön för kärleken eller ett sätt att förankra parrelationen i ett större sammanhang?
- Vad uppfattar du som Equmeniakyrkans äktenskapssyn?
- Vad betyder det för församlingen att samkönade äktenskap bejakas av Equmeniakyrkan som samfund?
- Vad är viktigt och centralt för att äktenskapet ska vara bra? Är detta

- avhängigt vilka kön det är på dem som gifter sig med varandra?
- Vilken bredd ser vi i kristenheten och dess historia när det gäller syn på äktenskapet i allmänhet, men också när det gäller just samkönade äktenskap? Vilka exempel finns på olika hållningar?
 - Hur påverkas församlingen av vad andra församlingar, lokalt och längre bort, i Equmeniakyrkan eller i andra samfund, tänker om detta?
 - Vilket ansvar har vi för att förmedla den kunskap vi har till våra systerkyrkor?
 - Vilka positiva effekter skulle det kunna få för hbtq-personers hälsa, och för församlingen, om hbtq-personer känner sig välkomna?
 - Församlingen fattar beslut om denna fråga. Vad gör man om församlingens beslut inte stämmer överens med pastorns hållning?

I "Samtalsledare för församlingar" hittar du förslag på personer med olika kompetens och inriktning som församlingen kan bjuda in.

Samling 4: Var står vi nu?

Den fjärde samtalsomgången är inte en slutsummering, för en sådan är svår att göra. Däremot är den ett tillfälle att samla ihop tankarna och att fundera över vart detta nu ska ta vägen.

Samtalet förs utifrån de samlingar vi hittills varit med om, och annat vi läst, lärt och erfarit.

Grundfrågan är: Hur ser du/vi på frågorna om äktenskap, samkönade relationer och församlingen nu?

Inled med en runda, där var och en får säga något om sina tankar, nu, om vigsel av samkönade par.

Frågeställningar att använda sig av:

- I dag har vi kunskaper om hur människor fungerar när det gäller sexuell läggning, kunskaper som inte var allmänna för hundra år sedan. Är det rimligt att sådana kunskaper påverkar vår syn på äktenskapet?
- Om församlingen bestämmer sig för att erbjuda vigsel också av samkönade par, vad händer då? Vad händer om man tar motsatt beslut?
- Frågan om vilka som kan gifta sig i kyrkan har förstås stor betydelse för par som vill gifta sig. Känner du några som är personligen berörda?
- Frågan handlar också om vad församlingen är och hur den uppfattas. Oavsett vilket beslut en församling fattar, kommer det att uppfattas som en signal om var församlingen står. Hur tänker du om det?
- Hur skulle ni formulera anledningen till ett beslut, åt något håll, i församlingen?
- Vilka konsekvenser kan du tänka dig att ett beslut av ett eller annat

slag kommer att få för församlingens verksamhet, för barn och unga, i evangelisation, diakoni, musikliv och annat, och för människor utanför församlingen?

- Spelar erfarenheten av de samtal vi fört under dessa fyra samlingar någon roll för hur du tänker om detta nu?
- Vad gör vi nu? Är det dags för beslut? Behövs en handlingsplan? Behövs mer samtal? I så fall, i vilka sammanhang?